

زیرساخت‌های لازم برای رونق تولیدات داخلی تجهیزات صنعت نفت

علی خواجوی ■ معاونت برنامه ریزی و وزارت نفت

در داخل کشور می‌باید تعامل با یکدیگر به منظور هم‌افزایی و افزایش توان و کیفیت محصولات تولیدی باشد. همچنین سازندگان داخلی باید کیفیت و هزینه تمام شده خود را به گونه‌ای سامان دهند که امکان رقابت در سایر کشورها را داشته باشند و صرفاً به بازار داخلی توجه نکنند. برخی از مسئولان شرکت‌های سازنده تجهیزات نفت اخیراً اعلام کرده‌اند که به‌طور متوسط شرکت‌های سازنده ایرانی با نیمی از ظرفیت خود در حال تولید هستند و لذا از مسئولین وزارت نفت خواسته بودند که به این موضوع توجه ویژه نمایند. هر چند مناسب است که علت این امر به درستی شناسایی شود، اما جای این سؤال وجود دارد که در صورت خالی بودن ظرفیت این سازندگان و بالابودن کیفیت تولید آنها چرا این شرکت‌ها به فعالیت برای کسب بازارهای کشورهای منطقه به‌ویژه عراق که در همسایگی ما قرار دارد، اقدام نمی‌نمایند؟

- مسیر اشتباه دادن به بخش خصوصی یکی از آسیب‌های تولید داخلی است. در شرایطی که نیاز صنعت نفت به تجهیزات حیاتی تولید نفت و گاز معطوف است، هدایت سرمایه و توان شرکت‌های داخلی به موضوعات لوکسی همچون ایجاد واحدهای LNG که در شرایط حاضر موضوعیتی برای صنعت نفت ندارد، نتیجه‌ای جز هدر دادن سرمایه و توان داخلی به دنبال نخواهد داشت.
- حمایت مالی و اعتباری از سازندگان خوش‌نام و با صلاحیت داخلی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. خوشبختانه در بودجه سال ۱۳۹۱ ایجاد صندوق توسعه حمایت از سازندگان داخلی پیش‌بینی گردیده است که با دستور وزیر نفت و ایجاد این صندوق، ۷۰ درصد مبلغ قرارداد به عنوان وام بدون بهره به سازندگان داخلی واگذار خواهد شد.
- در پایان امید است با تلاش مجدانه مسئولان و کارشناسان نفت و همچنین تعهد و وجدان کاری سازندگان داخلی، روزبه‌روز صنایع کشور از رونق بیشتری برخوردار گردند.

ظرفیت‌های تولیدی نمایند. وزارت نفت باید بتواند با تجمیع اطلاعات شرکت‌های تابعه خود در یک بانک داده به سازندگان داخلی اعلام نماید که به‌عنوان مثال طی سال‌های گذشته بیشترین اقلام وارداتی و مورد نیاز چه بوده است و تولید داخل کدام اقلام برای وزارت نفت در اولویت قرار دارد؟ همچنین تقاضای سال‌های آتی صنعت نفت به این محصولات برای تولید کنندگان بسیار مهم است. از طرف دیگر، این بانک اطلاعات باید به‌طور شفاف فهرست کلیه سازندگان داخلی و میزان توانمندی‌های آنها در زمینه‌های مختلف را شامل شود. علاوه بر این، راه‌اندازی سامانه الکترونیکی کالاهای نفتی و صدور کد برای کالاها منجر به یکسان‌سازی شناسه و کد کالاها شده، امکان برنامه‌ریزی تولید انبوه برای سازندگان فراهم خواهد گردید. در نهایت با خرید یکپارچه توسط شرکت‌های تابعه وزارت نفت، قیمت تمام شده نیز کاهش خواهد یافت.

- خوشه‌بندی و ایجاد کنسرسیوم‌های سازندگان داخلی به‌منظور تجمیع توان و بالابردن سوددهی آنها یکی دیگر از اقدامات اساسی است که لازم است به‌طور جدی در مورد آن برنامه‌ریزی شود. در حال حاضر شرکت‌های کوچک و متعددی اقدام به تولید یک محصول خاص می‌کنند که این امر باعث می‌گردد تا هر یک از شرکت‌های مذکور سهم بسیار اندکی در تولید آن محصول داشته باشند. در نتیجه ضمن اینکه هزینه‌های سرمایه‌گذاری را بالا می‌برد، افزایش قیمت تمام شده را نیز برای آنها به دنبال خواهد داشت. به‌عنوان مثال بر اساس بررسی‌های به‌عمل آمده در شرکت کالای نفت، گاهی یک کالای مورد نیاز صنعت نفت در ۱۴۰ شرکت تولید می‌شود. همچنین این خوشه‌ها می‌باید به مثابه قطب‌بندی شرکت‌های مختلف در زمینه‌های مورد نیاز و گنجاندن مراکز علمی و فن‌آوری در کنار سازندگان داخلی عمل نمایند.
- شرکت‌های ایرانی باید به سمت رقابت سالم در داخل و کسب سهم مناسب از بازارهای جهانی جهت‌گیری نمایند. رویکرد شرکت‌های سازنده

تولید داخل، از جمله موضوعاتی است که پس از انقلاب اسلامی و با ایجاد روحیه خودباوری در میان آحاد ملت همواره مورد توجه بوده است. هر چند چالش‌های سال‌های ابتدای انقلاب و جنگ تحمیلی پیگیری و تحقق این مهم را سال‌ها به تاخیر انداخت، اما تلاش‌های انجام شده از سال ۱۳۷۰ تاکنون منجر به کسب توفیقات بزرگی در این مسیر شده است که ساخت حدود ۱۵۰ هزار قلم کالای مورد نیاز صنعت نفت در داخل کشور از آن جمله است. البته بدیهی است ظرفیت و پتانسیل داخل کشور بسیار بیشتر از آن چیزی است که تاکنون کسب شده است. توسعه توانمندی‌های داخلی کشور در مقطع کنونی نیازمند بررسی راه پیموده شده تاکنون و همچنین بررسی تجربه‌های موفقیت و عدم موفقیت در سایر کشورها است. این امر به‌منظور طراحی نقشه راه افزایش توان تولید داخل بسیار ضروری است. در واقع، رشد و توسعه تولید ملی نیازمند تغییر نگرش به این مقوله مهم و انجام حمایت‌های موثر از تولید کنندگان داخلی است. در این زمینه توجه به نکات زیر پیشنهاد می‌شود:

- از مهمترین چالش‌های تولید کنندگان داخلی، نبود تقاضای مستمر و قابل پیش‌بینی برای محصولات آنها است؛ چراکه سازندگان داخلی برای ایجاد ظرفیت تولید خود بدون داشتن تقاضایی بلندمدت و قابل توجه باید متحمل ریسک‌های فراوانی شوند که این امر باعث خودداری سرمایه‌گذاران از ورود به این حوزه گردیده است. اخیراً اعلام شد که وزارت نفت با سازندگان داخلی قراردادهای ۵ ساله خرید کالا منعقد می‌نماید؛ تصمیم‌هایی از این دست، می‌تواند تأثیرات قابل توجهی در رفع این چالش داشته باشد.
- یکی از زیرساخت‌های اساسی مورد نیاز برای ساخت داخل، موضوع اطلاع‌رسانی شفاف و دسترسی به آمار و اطلاعات صحیح است. این مهم هم برای صنعت نفت که مصرف‌کننده تولیدات داخلی است بسیار کلیدی است و هم برای سازندگان داخلی که می‌خواهند اقدام به سرمایه‌گذاری و ایجاد